

Praktiskt om allergier för professionella och lekmän

Nils E Eriksson, Gunilla Hedlin, red. **Allergi och annan överkänslighet i praktisk sjukvård**. 2:a upplagan. 448 sidor. Lund: Studentlitteratur, 2000. ISBN 91-44-00910-0

Recensent: Björn Mossberg, docent och överläkare, lung- och allergikliniken, Huddinge Universitetssjukhus, Stockholm.

II Överkänslighetssjukdomarna har rönt stor och för det mesta berättigad uppmärksamhet under de senaste två decennierna, inte minst på grund av den ökade förekomsten som ännu inte fått någon säker förklaring. En hel del har hänt inom området också under de åtta åren som förflutit sedan den första upplagan av denna bok kom ut, varför det är med förväntan man slår upp pärmarna.

Tvårvetenskapligt kunskapsområde

Besviken behöver man inte bli den här gången heller. Här finns mycket av vad man behöver veta om praktisk allergisjukvård samlat på ett begränsat utrymme i 25 väl avvägda kapitel skrivna av kliniskt verkssamma kolleger från landets alla hörn. Redaktörerna har lyckats lägga sitt pussel så att det åtminstone vid första påseendet tycks nästan heltäckande. Tyngdpunkten ligger som sig bör på astmasjukdomen, men t ex urticaria, eksem och födoämnesöverkänslighet har också fått en relativt uttömmande behandling. Man upplever starkt att detta är ett tvårvetenskapligt kunskapsområde, som skär genom ett flertal organspecialiteter och andra discipliner.

Förtjänster och brister

Några av de svåra och delvis kontroversiella problemområdena i allergologins utmarker, såsom de som kallats bildskärmsjuka och elöverkänslighet, har fått ett mycket knappt utrymme, antagligen på grund av att man vill röra sig med någorlunda fast mark under fötterna. Av-

snittet om psyke och allergi är behjärtansvärt, men skulle må väl av att på ett lite mer konkret sätt knytas samman med övriga avsnitt (säkert lättare sagt än gjort).

Att definiera och använda sig av begreppet »bronkiell hyperreaktivitet« är inte alltid så lätt – och inte heller här när man väl riktigt ända fram. Vad menas t ex med att man finner ökad bronkiell hyperreaktivitet hos 9 procent av atopikerna och hos 40 procent av rinitpatienterna utan astmasymtom? Det kunde varit trevligt med några rader också om nasal reaktivitet i sammanhanget.

I kapitlet om lungfunktionsmätning anges att PEF-variabilitet ska anges i procent av medelvärdet, men inget sägs om hur man räknar ut det. Om författaren menar att det räcker med en snabb okulär skattning, kan jag vara med på noterna.

Det framgår inte solklart vilka prov man bör ta vid misstänkt hereditärt angioödem, en visserligen sällsynt sjukdom som man ändå ganska ofta behöver ha i åtanke. Vad gäller behandlingen av angioödem kunde det vara av värde med en liten diskussion om vilka patienter som behöver utrustas med en autoinjektor för adrenalinbehandling; detsamma gäller även astmaterapiavsnittet.

Boken avslutas med en nyttig liten tabellbilaga, med bl a en imponerande förteckning över tillgängliga RAST-analysers samt referensvärden för de vanligaste lungfunktionsmåten.

För intressenter i allergiverksamhet

Boken kommer säkerligen att konsulteras flitigt av alla som har anknytning till allergiverksamhet i sin profession och av patienter och lekmän dessutom.

Nödvändig bok för skolhälsovården

Inger Enkvist. **Feltänkt. En kritisk granskning av idébakgrunden till svensk utbildningspolitik**. 173 sidor. Stockholm: SNS förlag, 2000. ISBN 91-7150-812-0

Recensent: Bengt H Johansson, leg läkare, Stocksund, forskare vid Belastningsskadezentrum, Umeå.

II När man som läkare möter unga personer med känslomässiga störningar, initiativlöshet eller hyperaktivitet hemfaller man lätt till att förklara tillståndet med någon diagnos som tyder på felaktig cerebral funktion av organisk natur.

Inte sällan noterar man att förhållan-

den under uppväxttiden varit störda och att skolgången varit problematisk. Det kan tolkas som att personligheten varit så störd att den förorsakat störningar i omgivningen eller att omgivningen varit så rubbad att den skapat de störda reaktionerna hos personen.

Störda barn en produkt av skolan

Inger Enkvist, som är docent i spanska och verksam vid universitetet i Lund, har omfattande erfarenhet av undervisning vid såväl skola som universitet och har i sin bok tagit fasta på det senare alternativet till störning.

Enkvist tecknar utvecklingen av skolpolitiken i Sverige under de senaste 30 åren och gör en internationell utblick över hur den har utvecklats i andra länder. Det visar sig att den är anmärkningsvärt likartad med mindre krav på diskussion om vad undervisningen skall innehålla och mer fokusering på teknik för inlärning. Undervisningen har kommit att betona att inlärningen skall vara lustfylld, att barnen själva skall söka kunskap samt att disciplin i sig inte är eftersträvansvärd.

Denna ideologi kritiserar författaren genom att presentera att stort antal moderna pedagogiska forskningsresultat, som pekar på hur viktigt det är att barn tidigt får uppgifter där de lär sig värdet av ordning, att passa tider samt att långsiktigt och tålmodigt utföra arbetsuppgifter. Med andra ord att lära sig att kunskap alltid är förenligt med arbete. Författaren pekar särskilt på vikten av att lära sig det egna språket på ett nyanserat sätt och betonar att det är en krävande uppgift som fordrar god handledning från kvalificerade lärare.

Skolan befinner sig i kris, menar författaren. Det råder oklarhet om utbildningens mål. Lärarnas status och auktoritet är dålig. Störande och oroliga elever har tendens till att dominera i skolkolalen, vilken blir stökig och larmande.

Värdefull insikt för läkare

För läkaren innebär Enkvists kritik en möjlighet till att förstå hur skolans arbetsvillkor kan påverka barn och därmed ge förklaring till de störningar en patient kan uppvisa. Skolans arbetsmiljö kan därvid vara ett inlärt beteende till en persons allmänna hyperaktivitet eller irritabilitet, bristande förmåga till koncentration eller ett ständigt zappande, dvs hastiga och kortsiktiga ändringar till lustbetonade aktiviteter, i tillvaron.

Från diagnostisk synpunkt kan således boken vara av värde vid möte med störda unga personer, men även terapeutiskt. Terapi innebär vanligtvis ett visst mått av pedagogiskt inslag, genom att läkaren överför sin syn på tillståndet och